

PAVENS MAKTE ER stor, men det ser ut til at pressens makt er større, skal man dømme av det man leser i Olof Palmes bok «Politikk er att vilja». I Sverige ble helvete avskaffet i 1907, og det var Dagens Nyheter — Sveriges største avis — som besørget det. I 1955 ble ideologiene begravet av samme avis. Hva Palme ikke har fått med i sin bok er lederartikkelen i Dagens Nyheter den 10. november 1968, som kunne fortelle at man ikke så noe håp for verdens fremtid. En utvikling verd å merke seg.

Det foregår meget rart i Sverige. Man kan like eller mislike det man ser, men det som skjer der har og vil ha stor innflytelse på vårt eget land. Derfor er det av interesse hva Sveriges undervisningsminister Olof Palme skriver, sier og gjør.

«Politikk er att vilja», heter hans siste bok (240 sider, bokforlaget Prisma). Palmes problem er at han vil litt for meget, sier mange. Det kan også hans bok tyde på. Den er spekket med synspunkter om tusen ting. Men en politisk «tronpretendent» må kanskje legge vekt på å vite noe om alt og gripe enhver anledning til å gi uttrykk for det. Ikke én popstjerne er avbildet så ofte som Palme.

OLOF PALME ER en radikal politiker fra et borgerlig miljø. (Radikal og borgerlig er devaluerte ord på det ideologiske marked — det er umulig å fastsette deres virkelige verdi.) Palme er intelligent. Han har en utrolig arbeidskapasitet. En bekjent av Palme fortalte at Palme tok av seg skoene når han kom inn på sitt kontor og la seg på maven på gulvet for å lese sine bøker, tidsskrifter og aviser. Olof Palme har jo hatt en komet-aktig suksess innen politikken, men det kan sikkert ikke bare tilskrives at han tar av seg på bona og ligger med baken i været og hamstrer intellektuell viten. Det er mer sannsynlig at det er hans veldige personlige ærgjerrighet og hans politiske visjoner som har skjovet ham opp-

MORGENBLADETS KRONIKK FREDAG 17. JANUAR 1969

Plukk fra Palme — statsråden

over stigen til han nu nesten sitter på øverste trinn.

Palme trives med visjoner, til og med utopier får vokse i hans politiske blomsterbed. I motsetning til hos Dagens Nyheter — som begravet ideologiene i 1955 — er de fremdeles spill levende hos Palme i 1969. Følgende linjer gir litt av Palmes syn på ideologier:

«Stundom avfeier man ideologiene med et lettelsens og befrielsens sukk. Endelig, sier man, kan vi frigjøre oss fra «fortidens døde hånd» og fra «fremtidens kvælende hånd». Endelig kan vi begynne å bedømme hvert spørsmål efter sine egne meritter, efter det aktuelle tilfelles spesielle omstendigheter. Vi kan bli praktiste, realistiske og jordbundne. «All teori er grå, kjære venn» og grønt er livets gylne tre», siterer man fra Goethes Faust. «La oss kaste teorien på skraphaugen, la oss velge livet».

Kanskje kan dette lyde besnærende. Allikevel våger jeg med bestemthet å hevde: ta bort viljens langsiktige mål med teorien og vurderingene som grunn, ta bort den følelsesmessige overbevisningen som kraftkilde, og politikken i demokratiet blir grå og trist. På den måten kan man muligens stykkevis forbedre, men aldri forandre samfunnet. Muligvis kan man gjøre noe annet, men man kan aldri skape noe som er anderledes. Går man fremover med nesens mot marken, uten perspektiv bakover og uten å rette blikket mot en fremtid som strekker seg lenger enn neste kvartal, så kan man aldri omdanne samfunnet, og da står man like uforberedt overfor de problemer som fremtiden byr på.

Historisk erfaring gir tydelig beskjed om at den dagen det såkalte praktiske

Sverige er i søkelyset igjen. Og dominant i det moderne Sverige er Erlanders gullgutt, undervisningsminister Olof Palme som nylig har utgitt en bok, «Politikk er att vilja».

Og som kronikkforfatteren konkluderer efter endel tankevekkende refleksjoner: Hva Olof Palme vil i det neste år angår også oss.

livs mann driver idéene bort fra den politiske arena, da åpner man veien til et raskt forfall av politikken i demokratiet...

Vi skal lære av fortiden og ikke frykte utopiene. Det er min overbevisning at det er drømmen om fremtids-samfunnet, evnen til engasjement utover egne personlige interesseområder.

som de unge bedriver i dag, legger grunnlaget for 1980- og 1990-årenes praktisk politikk — for på det tidspunkt har de definitivt tatt ansvar.

*

«Venstrefløyen avsondrer utopier på samme måte som bukspyttkjertelen avsondrer insulin», sier den polske filoso-

Av Einar Engebretsen

behovet for idealer som drivkraft for praktisk handling, som har lokket og lokker ungdommen til politikken og til sosialismen. Det er i de enkelte menneskers engasjement at idéene bevarer sin livskraft.»

*

«Det er ikke nødvendig å understreke at de ideologiske studiene blant ungdommen må tillegges spesiell betydning. Det er ikke bare Lord Keynes som har oppdaget at de fleste mennesker benhårdt og med stahet holder fast ved de idéer og forestillinger de har grepet i sine unge år. Er dette sant, betyr det at de ideologiske studier

fen Leszek Kolakowski. Man spør seg Er altså venstrefløyens skjebne et politisk fantasteri, et drømmeslott skapt ved skrivebordet, en flukt inn i en uvirkelig fremtid? Nei, det mente han ikke. Han mener bare at «venstrefløyen ikke kan være uten utopier. — den kan ikke la være å stille opp mål som for øyeblikket er umulig å oppnå, men som gir dagens forandringer dets mening. Det betyr også at utopien springer frem av misnøye med det bestående. En tilfreds utopist er iallfall terminologisk urimelig...»

*

Storinkvisitoren i Brødrene Karama-

sov sperrer Jesus inne da han vender tilbake til jorden, fordi Jesus opplever som et forstyrrende element på den stenhårde dogmatikk som utøves i hans navn. Men det betyr jo ikke at ideologien er forsvunnet som drivkraft for en politisk handling. For atter en gang å vende tilbake til Kolakowski: «Til ideologien hører den politiske og moralske vurderingen, uten hvilke livet er utenkelig. Parolen om en total befrielse fra ideologien er en naiv fiksjon og de som innbill seg at de har lykkes i å befri seg fra den, er offer for en mystifikasjon som selv er av ideologisk karakter.»

DETTE VAR PLUKK fra Palmes tanker om utopier og ideologier, som i stor grad preger den første del av hans bok «Politikk er att vilja».

Senere gir han seg i kast med en hel rekke problemer som Sverige står overfor. I kapitlet «Vi og utlendingene» forteller han at det i dag finnes 400 000 innvandrere i Sverige. 150 000 av disse er blitt svenske borgere efter krigen. Den største gruppen kommer fra Finland, dernest fra Tyskland, de baltiske stater og Øst-Europa. Flere og flere kommer nu fra Syd-Europa.

Innvandrerne er blitt et minoritetsproblem i Sverige. «Innvandrerne i Sverige lever altfor ofte i ensomhet og isolasjon, i en følelse av å stå utenfor det svenske fellesskap. De søker kontakt, men møter likegyldighet... Her kan man se et paradoks i vår innstilling. Det finnes her i landet gledeligvis en voksende interesse og et voksende engasjement for det som skjer ute i verden. Fremfor alt gjelder dette unge mennesker. Vi lager, med rette, resolusjoner og manifeste mot raseundertrykkelse i Syd-Afrika og Rhodesia.

Men afrikanske studenter i Sverige kan sitte på triste hybler om kveldene fordi de ikke har noen å snakke med, og de mislykkes i sine studier fordi ingen har tid til å gi dem en håndrekning i en for dem uvant situasjon.

Vi sitter i lenestolen foran TV-apparatet og følger med avsky og beklæmelse hvordan mennesker forfølges, minoriteter undertrykkes, folkegrupper står mot hverandre. Men hvor mange av oss tar konsekvensen av det ved å ta kontakt med naboen to etasjer under, med et navn som er vanskelig å uttale og et gebrokkent sprog som er vanskelig å forstå. Hvor mange av oss griper inn med en hjelpende hånd når de ser husmoren i en innvandrerfamilie stå rådvill i supermarkedet, usikker på varer og priser, redd for ikke å gjøre seg forstått.

Kanskje er det lettere for oss mennesker å kjenne indignasjon overfor de store urettferdigheter ute i verden enn å engasjere oss i det lille problemet i neste kvartal. Internasjonalismen som ideal og prinsipp er én sak — internasjonalismen i vår hverdag en annen. Men det er i hverdagen vi kan vise om idealet er virkelighet.»

PALMES IAKTTAGELSER er interessante, hans diagnoser ofte riktige — og hans legemidler ofte tvilsomme, for eks. når han med hele sin familie spiller med i «Nyfiken Gul». En film med lite perspektiv og overflod på per-versitet. En selvopptatt kretsing rundt kjønnsorganer. Latterliggjørelse av den svenske kongen. Forhånelse av fagbevegelsens ledere. Et rått spark i lysken på kristenheten. Ti tusener på ti tusener av ungdom strømmer til kinokalene og fyller sin fantasi med bare rumper. Verdens virkelighet, nød og behov kommer mer på avstand. Naboen gir du blaffen i — hvis det ikke er en du kan gå til sengs med. En moralsk holdning uten ideologisk perspektiv uten en moralsk holdning raser snart sammen og trekker tusener med

Forts. 9. side.